

Frida Franko-Dossar
Horsens Kommune, Natur & Miljø
Chr M Østergaards Vej 4
8700 Horsens

Naturbeskyttelse
J.nr. 2025 - 12113
Ref. frhod
Den 10. april 2025

Dispensation til naturprojekt (EU-Life BioScape) inden for strandbeskyttelseslinjen

Ansøgning

I har søgt om dispensation fra naturbeskyttelseslovens¹ § 15 til naturprojekt på Endelave inden for strandbeskyttelseslinjen på ejendommen matr. nr. Matr.4a, Endelave By, Endelave, Kongevejen 67, 8789 Endelave, i Horsens Kommune.

Afgørelse

Kystdirektoratet giver dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 65b, stk. 1, jf. § 15, til det ansøgte.

Dispensationen gælder kun strandbeskyttelseslinjen. I skal selv undersøge, om jeres projekt kræver tilladelse efter anden lovgivning.

Dispensationen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

I kan læse mere om lovgrundlaget for afgørelsen i bilag 1.

Vilkår for dispensationen

Dispensationen er meddelt på følgende vilkår:

- Vandhullet skal anlægges, så den passer naturligt ind i det omgivende landskab.
- Vandhullet skal udgraves med jævnt skrånende bredder med en hældning ikke stejlere end 1:5.
- Der må ikke anlægges jordvolde eller øer, og vandhullet må ikke være dybere end 1,5 meter.
- Det opgravede materiale skal fjernes fra det strandbeskyttede areal eller fordeles jævnt ud over landbrugsjord i omdrift i et lag på maksimalt 30 cm.

Afgørelsen kan påklages

Afgørelsen kan påklages inden for fire uger.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 927 af 28. juni 2024 om naturbeskyttelse.

I må ikke udnytte dispensationen før klagefristen er udløbet. Hvis der bliver klaget over afgørelsen, er dispensationen ikke gældende før klagesagen er færdigbehandlet. I vil få direkte besked fra Kystdirektoratet med oplysninger om, hvordan I skal forholde jer, hvis der bliver klaget over afgørelsen.

I kan se en klagevejledning i bilag 2.

Redegørelse for sagen

Horsens Kommune har ansøgt om et naturprojekt EU-Life BioScape på Endelave, hvor en del af projektet omfatter matr. 4a, Endelave By, Endelave, Kongevejen 67, 8789 Endelave inden for strandbeskyttelseslinjen. Horsens Kommunen søger med ejers accept.

På figur 1 ses et kort af den ansøgte matrikel og det omkring liggende område.

På figur 2 ses et tilsendt kort som viser placeringen for vandhullet i området og de omkringliggende §3-beskyttede naturtyper.

På figur 3 ses et tilsendt kortudsnit som viser den matriklen med den delvise ekstensivering med græsning af kvæg, vandhullets placering og strandbeskyttelseslinjen.

På figur 4 ses et tilsendt kortudsnit hvor vandhullets vandspejl er illustreret.

Fig. 1. Ortofoto 2024. Det orange prikkede område markerer det strandbeskyttede areal. De umatrikulerede arealer ud til kysten samt stranden er dog også omfattet af bestemmelserne om strandbeskyttelse. De hvide streger markerer de vejledende matrikelskel. Det røde areal markerer den ansøgte matrikel.

Fig. 2. Tilsendt fra ansøger. Kortet viser den ansøgte placering af vandhul og §3-beskyttede naturtyper i det omkringliggende område.

Fig. 3. Tilsendt fra ansøger. Kortudsnit med ansøgte placering af vandhul på matriklen (blå ring), det område som skal afgræsses (gul polygon) og strandbeskyttelseslinjen.

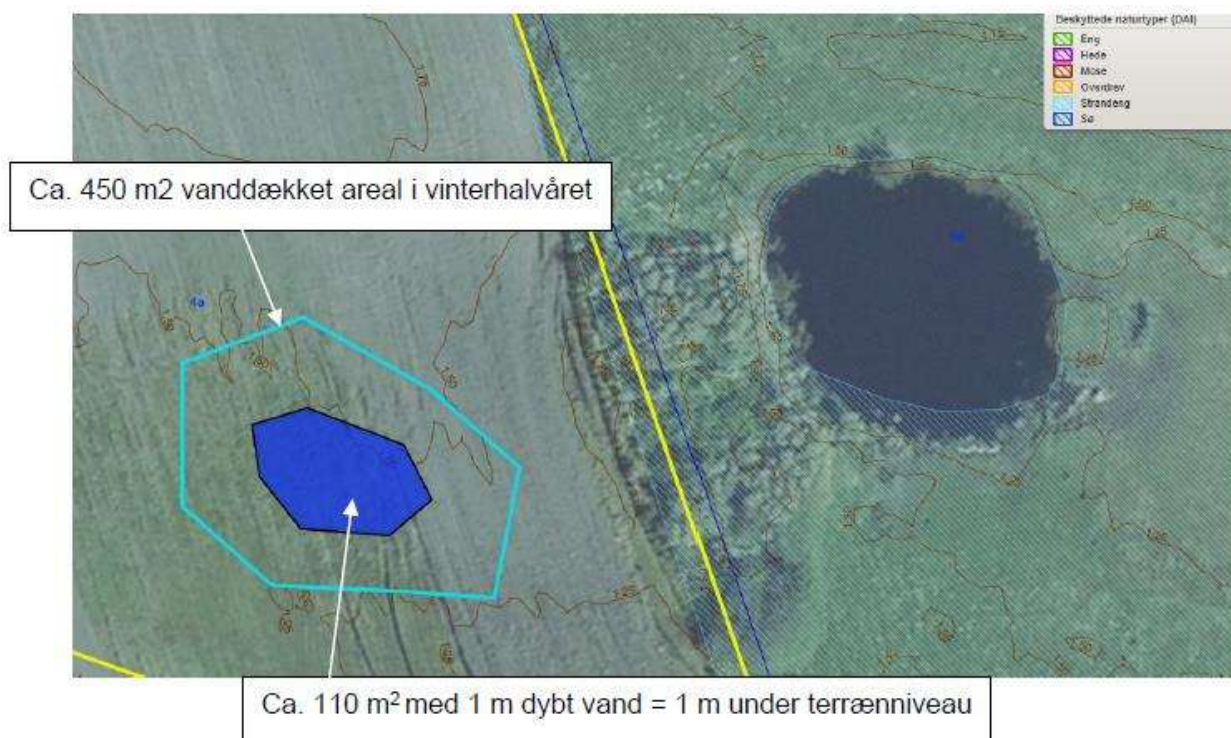

Fig. 4. Tilsendt fra ansøger. Illustration af vandhullet med permanent vandspejl og vandspejl i vinterhalvåret.

Ansøger oplyser følgende:

"Naturgenopretning og naturforbedring på Endelave i rammer af EU-Life BioScape projektet

Endelave ligger i Natura 2000-område nr. 56, Horsens Fjord, havet øst for og Endelave. Ca. 30 % af øen er beskyttet natur i henholdt il Naturbeskyttelseslovens §3. Hovedparten af disse naturarealer har kvalitet af habitatnatur. Naturarealerne er en tæt mosaik af over 20 forskellige naturtyper, som er især koncentreret på østøen.

Især strandengene på Endelave har biodiversitet med betydning på europæisk niveau.

Horsens Kommune er i samarbejde med Region Midtjylland i gang med et EU Life projekt på Endelave, hvis mål er at beskytte øens grundvandsressource, samt bevare og forbedre naturforholdene. Projektet omfatter hele den østlige del af øen (2/3 dele af Endelave).

BioScape projektet er 5-årig, og vi er i gang med 3. år. I øjeblikket er vi i gang med at indgå aftaler med lodsejere om ekstensivering af landbrugsdrift på nuværende dyrkningsarealer. Der er samtidigt gang i forhandlinger om den fremtidige pleje af arealer.

Målet med projektet er at udfase dyrkningsdrift af flest mulige arealer på østøen, for at gøre den biologiske variation mere robust via udvikling af større

sammenhængende naturområder. Ekstensivering af dyrkningsarealer skal følges op af optimering af pleje af både de eksisterende og nye naturområder - således at arealerne bevares lysåbne.

I forbindelse med ekstensivering af dyrkningsarealer er vi i gang med at indgå en aftale med lodsejeren af matr. nr. 4a Endelave By, Endelave, (...), om ophør af dyrkning af ca. 2 ha af marken på den nævnte matrikel. Ekstensiveringen bliver tinglyst på arealet mod udbetaling af erstatning fra BioScape projektet.

Arealet ligger mellem to beskyttede strandengsarealer. Nedlæggelse af dyrkningen af denne del af marken vil sikre udvidelse og sammenbinding af naturområderne. Der findes en hal på arealet, som på sigt planlægges anvendt som læskur for de græssende dyr ved helårsgræsning.

De eksisterende strandenge øst og vest for dette område er allerede hegnede og afgræssede, som er den optimale pleje af denne naturtype.

I løbet af 2024 bliver dyrkning af arealet nedlagt, og der bliver sat hegn omkring området. Målet er at samgræsse dette areal med strandengen vest for, som ejes af samme lodsejer. Hegningen øst for ejes af en anden lodsejer, der har sine egne dyr til græsning.

(...)

Vandhullet vil også give mulighed for at den fredede strandtudse og andre padder kan få et tiltrængt nyt ynglested. En del af ynglestederne på Endelave har vist en betydelig nedgang i bestandene igennem de seneste år - bl.a. pga. de skrab, som Vejle Amt har etableret i starten af årtusindet, udtørre for tidligt på foråret.

Paddeeksperter fraråder uddybning af de eksisterende paddeskrab i strandengen, og opfordrer kommunen i stedet for det at grave nye vandhuller.

Der er således behov for etablering af kystnære lavvandede vandhuller, der er vandfyldte året rundt.

Mulighed for etablering af et vandhul, der vil fint passe ind i omgivelserne.

Området i den kommende hegning er særligt vandlidende i dets sydøstlige hjørne. Oprindeligt har der sikkert været strandeng også her, som på et tidspunkt er blevet drænet og opdyrket. Terrænkoterne på denne del af arealet er i samme niveau (ca. 1,5 m over havet), som på naboarealerne.

Der er en drænlagt grøft ca. der, hvor den sydlige hegnslinje kommer til at gå. Drænet forbinder hjørnerne af de to nabostrandenge med hinanden. I nærheden af dette dræn er det muligt at grave et vandhul uden at der skal laves en større terrænregulering. Grundvandsspejlet er lige under overfladen i dette område.

Afstanden er henholdsvis ca. 127 m til vandkanten og vi er ca. 150 m indenfor strandbeskyttelseslinjen mod havet.

Idet grundvandspejlet er ganske tydeligt lige under jordoverfalden på denne del af arealet, og vandhullet skal ikke være dybere end højst 1 m under det nuværende terræn det dybeste sted, er der højst ca. 300-340 m³ jord, der skal graves væk.

Brinkerne skal være med en mild hældning (1:5 – 1:9) til maks. 1 m under det nuværende terrænniveau, på maks. 110 m² i midten af vandhullet.

Den overskydende jord (ca. 300 – 340 m³) bliver flyttet ud på marken syd for og udjævnes i et jævnt tyndt lag - således at der ikke opstår en synlig terrænnændring.

Etableringen bliver bestilt ved en erfaren entreprenør, overvåget og betalt af BioScape projektet. Forude for etableringen bliver der meddelt landzonetilladelse til vandhullet, forudsat at Kystdirektoratet kan godkende placeringen og udformningen.”

Kystdirektoratet spurgte ind til, hvilke hensyn ansøger ville tage ved anlæggelsen i forhold til padderne i området, hvortil ansøger svarer:

” Der er pt. ikke egnede levesteder for padde eller evt. andre bilag IV-arter på arealet.

For at undgå individdrab på padde, der evt. kan strejfe ind over dette areal fra naboarealerne, bliver der opsat paddehegn omkring arbejdsarealet en uge før arbejdet påbegyndes. Ved påbegyndelse af arbejdet bliver området gennemgået for at se, om der ikke er evt. padde, som hegnet lukkede ind på området. Eventuelle forvildede eksemplarer bliver flyttet udenfor.”

Vurdering efter lovgivning om international naturbeskyttelse

I behandlingen af en ansøgning om dispensation fra strandbeskyttelseslinjen skal Kystdirektoratet vurdere, om det ansøgte kan påvirke Natura 2000-områder eller dyre- og plantearter på habitatdirektivets bilag IV. Læs evt. mere herom i bilag 1.

Natura 2000

Det ansøgte ligger i Natura 2000-område nr. 56, Horsens Fjord, havet øst for og Endelave. Natura 2000-området omfatter habitatområde nr. 52 og fuglebeskyttelsesområde nr. 36. I fuglebeskyttelsesområdet indgår Ramsarområde nr. 13.

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området ses i bilag 3.

Det er Kystdirektoratets vurdering, at det ansøgte ikke i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke Natura 2000-området negativt. Det ansøgte har derimod bl.a. til formål at fremme habitatbetingelser for en af naturtyperne på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området (Strandeng). Det ansøgte indebærer efter Kystdirektoratets vurdering ikke forstyrrelser eller andre

påvirkninger med en rækkevidde, der kan medføre en væsentlig negativ påvirkning af de naturtyper, levesteder og/eller arter, som området er udpeget for at bevare, og der er derfor ikke behov for en nærmere konsekvensvurdering.

Bilag IV-arter

På baggrund af et generelt kendskab til bilag IV-arters forekomst i Danmark og deres valg af levested samt gennemgang af offentlige databaser, vurderer Kystdirektoratet, at lokaliteten er et potentielt levested for bilag IV-arter. På arter.dk blev i et 10 x 10 km kvadrat fundet følgende bilag IV-arter; Springfrø, Strandtudse, Marsvin, Odder og Pipistrelflagermus.

Der er registreret observationer af springfrø og strandtudse hhv. 30 og 90 meter fra den ansøgte placering i hhv. 2014 og 2012 af Miljøstyrelsen og Horsens Kommune. Kystdirektoratet har i vurderingen lagt vægt på, at der ved etablering er taget hensyn i form af paddehegn. Der er i vurderingen også lagt vægt på, at vandhullet ønskes etableret som led i et naturprojekt, hvis formål er at skabe en spredningskorridor og derved forbedre levevilkårene for netop disse arter.

Kystdirektoratet bemærker, at det ansøgte hverken vil påvirke havet, søer eller vandløb, og vurderer på den baggrund, at det ansøgte ikke vil påvirke de vandlevende pattedyr, der måtte være i området.

Kystdirektoratet bemærker, at der ikke fældes træer eller fjernes gamle bygninger i forbindelse med det ansøgte. Kystdirektoratet vurderer på den baggrund, at det ansøgte ikke vil påvirke de flagermusarter der måtte være i området.

Kystdirektoratet vurderer på denne baggrund, at det ansøgte projekt ikke vil medføre beskadigelse/ødelæggelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.

Begrundelse for afgørelsen

Det ansøgte ligger inden for strandbeskyttelseslinjen og forudsætter derfor dispensation efter naturbeskyttelsesloven.

Selv om anlæg af kunstige søer og damme kan fremme det naturlige dyre- og planteliv, er hovedreglen, at der ikke dispenseres til et sådant anlæg, medmindre det har grundlag i en mere omfattende plan for naturforbedring til fremme af udryddelsestruede eller sjældne arter i det pågældende område.

Efter Miljø- og Fødevarerklagenævnets praksis kan der, på baggrund af en konkret vurdering, meddeles dispensation til etablering af mindre vandhuller inden for strandbeskyttelseslinjen på arealer, hvor der tidligere naturligt har været søer/vandhuller og/eller hvor den naturforbedrende funktion synes ret klar.

Kystdirektoratet bemærker, at det ikke fremgår af noget tilgængeligt foto- eller kortmateriale, at der tidligere skulle have været et vandhul på den ansøgte placering.

Kystdirektoratet vurderer ud fra ansøgningsmaterialet, at det ansøgte vandhul indgår som del af en mere omfattende plan for naturforbedring. Der er i

vurderingen lagt vægt på, at der etableres yderligere fem vandhuller på Endelave. Disse vandhuller kan fungere som spredningskorridor for springfrø og strandtudse, og derved skal forbedre levevilkårene for de to bilag IV arter.

Kystdirektoratet vurderer derudover at vandhullet er nødvendigt for afgræsning med kvæg, hvormed man ønske at forbedre naturen og fremme naturtypen strandeng, som er beskyttet af habitatdirektivet.

Kystdirektoratet vurderer, at det ansøgte vandhul vil have en klar naturforbedrende funktion for padder i området, og at der ikke er landskabelige forhold, som taler afgørende imod at etablere vandhullet. Der er i vurderingen lagt vægt på, at der findes flere småsøer i det marine forland på nabomatriklen, hvorfor det ansøgte vandhul ikke vil fremstå som fremmed for området.

Kystdirektoratet har vurderet det ansøgte i forhold til international lovgivning om naturbeskyttelse og konkluderet, at der ikke er hensyn, der taler afgørende imod det ansøgte. Se afsnittet "Vurdering efter lovgivning om international naturbeskyttelse".

Kystdirektoratet giver på denne baggrund dispensation til naturprojekt på Endelave.

Med venlig hilsen

Freja Holm Dahl
Naturbeskyttelse
+45 24 37 58 46
frhod@kyst.dk

Bilagsliste:

Bilag 1: Lovgrundlag

Bilag 2: Klagevejledning

Bilag 3: Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området

Afgørelsen er også sendt til:

- Horsens Kommune, horsens.kommune@horsens.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, Horsens, horsens@dn.dk
- Friluftsrådet centralt: fr@friluftsradet.dk
- Friluftsrådet, Kreds Søhøjlandet, soehoejlandet@friluftsradet.dk; jankarnoe@gmail.com
- Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk og dof@dof.dk
- Dansk Ornitologisk Forening, Horsens, horsens@dof.dk
- Dansk Botanisk Forening, Jyllandskredsen, nbu_jyl@botaniskforening.dk
- Dansk Kano og Kajak Forbund, miljo@kano-kajak.dk
- Danmarks Jægerforbund, sager@jaegerne.dk

Afgørelsen offentliggøres desuden på Kystdirektoratets hjemmeside, www.kyst.dk.

Bilag 1: Lovgrundlag

Naturbeskyttelsesloven

Af naturbeskyttelseslovens² § 15 fremgår, at der ikke må foretages ændringer i tilstanden af strandbredder eller af andre arealer, der ligger mellem strandbredden og strandbeskyttelseslinjen. Formålet med bestemmelserne om strandbeskyttelse er at sikre, at arealerne nær kysten bevares så uberørte som muligt. Hermed varetages landskabelige, biologiske og rekreative hensyn.

Forbuddet mod tilstandsændringer betyder bl.a., at der ikke må opføres bebyggelse, foretages terrænændringer eller etableres beplantning inden for strandbeskyttelseslinjen. Der må heller ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende, og der må ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, hvorved der fastlægges skel.

En række ændringer er dog umiddelbart undtaget fra forbuddet. Undtagelserne fremgår af lovens §§ 15a og 15b. Kystdirektoratet har desuden mulighed for at dispensere til visse anlæg, eller hvis der er tale om et særligt tilfælde, jf. lovens § 65b.

Af hensyn til de nationale interesser, der er knyttet til kystområderne, administreres bestemmelserne om strandbeskyttelse meget restriktivt. Der dispenseres desuden kun, når dispensationen vil være uden konsekvenser for den fremtidige administration af strandbeskyttelseslinjen.

Lovgivning om international naturbeskyttelse

Ifølge habitatbekendtgørelsen³ skal Kystdirektoratet, før der gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, vurdere om det ansøgte i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt (en væsentlighedsvurdering). Direktoratet vurderer i den forbindelse, om det ansøgte kan påvirke områdets naturtyper og levesteder samt de arter, som området er udpeget for at bevare. Hvis det ikke kan udelukkes, at det ansøgte kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde, kan der ikke meddeles dispensation til det ansøgte.

Kystdirektoratet er desuden forpligtet til at varetage beskyttelseshensyn til en række dyr og planter (arter på habitatdirektivets bilag IV) over alt i landet, det vil sige uanset om de forekommer inden for et af de udpegede Natura 2000-områder eller udenfor. Der kan ikke gives dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for de pågældende dyrearter eller ødelægge de pågældende plantearter.

² Lovbekendtgørelse nr. 927 af 28. juni 2024 om naturbeskyttelse.

³ Bekendtgørelse nr. 1098 af 21. august 2023 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Bilag 2: Klagevejledning

Kystdirektoratets afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentliggjort på vores hjemmeside, regnes fristen dog altid fra offentliggørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges klagefristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- adressaten for afgørelsen
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- offentlige myndigheder
- en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Der klages via Klageportalen, der kan findes på www.naevneneshus.dk, eller alternativt på www.borger.dk og www.virk.dk. Der logges ind med MitID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen.

Det koster 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer i gebyr at indgive en klage. Betaling foregår via Klageportalen.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis man ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal man sende en begrundet anmodning til Kystdirektoratet. Kystdirektoratet videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt anmodningen kan imødekommes.

Fristen for eventuelt søgsmål ved domstolene er 6 måneder, jf. § 88, stk. 1, i naturbeskyttelsesloven.

Bilag 3: Udpegningsgrundlag for Natura 2000-område nr. 56, Horsens Fjord, havets øst for og Endelave

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 52		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Vadeflade (1140)
	Lagune* (1150)	Bugt (1160)
	Rev (1170)	Strandvold med enårige planter (1210)
	Strandvold med flerårige planter (1220)	Kystklint/klippe (1230)
	Enårig strandengsvegetation (1310)	Vadegræssamfund (1320)
	Strandeng (1330)	Forklit (2110)
	Hvid klit (2120)	Grå/grøn klit* (2130)
	Klithede* (2140)	Skovklit (2180)
	Klitlavning (2190)	Søbred med småurter (3130)
	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Kalkoverdrev* (6210)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Rigkær (7230)	Bøg på mor med kristtorn (9120)
	Bøg på muld (9130)	Ege-blandskov (9160)
	Stilkeke-krat (9190)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
Arter:	Skæv vindelsnegl (1014)	Sumpvindelsnegl (1016)
	Odder (1355)	Gråsæl (1364)
	Spættet sæl (1365)	Marsvin (1351)

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 36		
Fugle:	Skarv (TY)	Lysbuget knortegås (T)
	Bjergand (T)	Edderfugl (T)
	Fløjlsand (T)	Hvinand (T)
	Havørn (Y)	Rørhøg (Y)
	Klyde (Y)	Hjejle (T)
	Lille Kobbersneppe (T)	Dværgterne (Y)
	Splitterne (Y)	Havterne (Y)

(fra [Natura 2000-planen 2022-27](#))